

FRA LÆRVIK GREVSKAP'S ARKIV,
UTDRAG FRA TAKSTER OVER FRITZØE SAGBRUKS
BYGNINGER OG DAMMER, SAKO/A-1056/F/FL/FLG/L0006/0017

Revisor og Arkivarius udi Laurvigens Grevskab
Nicolay Haubroe!

Forvalter ved Fritzøe Saug Brug, udi fornevnte Grevskab

Gjør Vitterligt: At Anno 1776, den 13de Juny vare Vi forsamlede ved besagde Saugbrug tilligemed Tilsyns Manden, Johan Marcholth, Muur Mester Knud Bierchholm, de 2de Saug Mestere Ole Iversen og Singdall Andersen, for i følge velædle Herr Ober Inspecteur Fabrici Ordre, under 11te hujus, at foretage og faldbunde En General Beskrivelse, Besigtelse og Taxation over Fritzøe Saug Brug, af alle dets Bygninger, Dammer, Render, Boll-Merker og Huuse-Vaaninger, med samt Tømmer Bommen med viidere tilhørende Pertinentie.

Hvilken Ordre er af følgende Indhold

Pro Memorial

Da de af Administrations Commissionen over Grevskabets ordinerede Besigtelse og Taxations Forretninger over alle Grevskabets Værker og Brug med dertil hørende Bygninger, for saavidt Fritzøe Jern-Værk med tilhørende, samt Barkevigs Mars-Ovn og Næss Hammer vedkommende for modentlig i denne Aften bliver fuldført, Saa bliver det fornøden ogsaa med Fritzøe Saug Brug at see udført den af høy bemelte Commission mig under 5te Aprilis nestledende tillagde Ordre Som fastsætter, at alle Gruberne, Jern-Værkerne, Saug- og Qverne Brugene tilhørende Bygninger, under hvad Naun de og henhøre, som af Forpagterne skal imodtages, bør af kyndige og erfarne Mænd, hvilke Ober-Inspecteuren dertil udnevner, taxeres og beskrives i dette Stand at forefindes. Til hvilken Forretning Sr Abraham Bøckman i Laurvigen bør indkalides, selv eller ved Fuldmægtig, at være tilstæde, for at paasee det fornødne. Men Forretningens Beskrivelse skeer i saadan Form, at af Leverancen af aldt det til Forpagterne uden vidtløftige Omstændigheder til sin Tiid efter de beskrive Forretninger kand foretages. Til hvilke Besigtelses og Taxations Forretninger ved Fritzøe Saug-Brug at gjøre og fuldføre herved beskicks Grevskabets Revisor, Sr Peter Brants, og Fritzøe Saug-Brugs-Forvalter, ædle Sr Nicolay Haubroe, eller i Hans Svagheds Forfald, den som Han paa sine Vegne og eget Andsvar dertil befuldmægtiges; Til den Ende vilde De sig tiltage efterskrevne Herved af mig udnevnte mest kyndige og erfarne Mænd, nemlig Tilsyns Manden ved Saug-Brug, Johan Mansholth, Muurmester Knud Bierchholm, de 2de Saug-Mestere Ole Iversen og Singdall Jestsen, samt Saug-Brugets Smed Halvor Andersen, for med dennem i Morgen den 12te hujus paa disse Forretninger ved Fritzøe Saug-Brug at gjøre Begyndelse, og dermed at fortføre, indtil de faaer beskrevet og taxeret alle til Fritzøe Saug-Brug henhørende Bygninger af hvad Naun nævnes kand, saasom selv Saugene med alt tilhørende, Vaanings- Material- Baad- eller Laste-Huuse, Faris og Mellem-Dammen, Render, Boll-Værker, Broer, Muure, Forbygninger, planerede og med Tømmer belagde Pladse, Stoer og Tytter Bommen i Laug Elven med tilhørende Pæler og Steen Kar, indhængninger om Saug-Brug, og Fritzøe Heste-Hauge med alle andre Bygninger, som hidtil haver henhørt til Fritzøe Saug-Brug, og for sammes Regning ere vedligeholdte; hvilke Bygninger bør hver for sig optegnes og beskrives, samt efter nu havende Værdie taxeres, altsaa nøyagtig oplyselig, upartisk og paalidelig, at det med Fed i fornødne Tilfælde kand bekræftes. Hvorover forfattes og af samtlige daglig underskrives og forsegles Een ordentlig og saaleedes indrettet Forretning, at ey alleene af Leverancen til Forpagteren derefter foruden vidtløftige Omstændigheder kan skee, men denne Forretning endog tiener til Oplysning og Efterretning, naar alle disse Bygninger engang i Tiiden for Grevskabets Regning fra Forpagterne igien skal imodtages.

Ifølge Administrations Commissionens Ordre har ieg og tilkiendegivet Sr Abraham Bøckman, naar denne Besigtelses, Beskrivelse og Taxations Forretning skal tage sin Begyndelse, samt and modet

Ham, om enten selv eller med Fuldmægtig hannem at Blevære; Thi maatte det behage De gode H^{er}, som til denne Forretning med Fritzøe Saug-Brug at forestaae og giøre nu ere blevne Committerede, at tillade bemeldte Sr Bøckman, eller Hvem han dertil paa sine Vegne beskriver de med sig at indfinde og det for ham fornødne at iagttage, da i Forretningen daglig tilføres om i Bommen eller nogen, og Hvem, der paa Hans Vegne derved møder, men den mødende bør Forretningen ved hver Dags Slutning med alle de øvrige underskrive og forsegle, Ligesom det og maae verre ham tilladt i samme at lade tilføre, om Han Noget med Ett eller Andet kunde have at erindre, dog dersom Noget af Betydendhed eller som behøver nærmere enten Oplysning, Forklaring eller Afgiørelse, under denne Forretning skulde forefalde, behager Dh^{er} Committerede det for mig skriftlig at anmelde, som det fornødne i saa fald vil iagttage og nøyere bestemme. For det øvrige tvivler ieg ikke paa, at H^r Revisor og Forvalter, som kyndige og erfarne Betiente jo efter Eed og Pligt herved iagttager Grevskabets Tarv, samt paasee at ovennævnte Administrations Commissions Hensigt kand opnaaes, saa og anvende yderste Flid, til at Forretningen saa hurtig, som mueligt vorder afgjort; Men naar den den er fuldført, behager De den af samtlige saaledes som forhen fastsat er, og under til Slutning tilhørende forbindelse om den med Eed at ville bekræfte, underskrevet og forseglet mig at tilstille, da denne min Constitution derudi først kand indføres.

Langestrand d. 11te Juny 1776.

P. L. Fabricius

Til Grevskabets Revisor ædle Sr Branth
og Fritzøe Saugbrugs Forvalter ædle Sr Haubroe

Da Herr Ober Inspecturens Ordre, saaledes var tilført, blev samme oplæst for samtlige Med-Committeredes og øvrige Vedkommandes Efterretning.

Dernes gav Revisor Branth tilkiende: At Han formedelst Svagheds Forfald ikke kunde foretage Forretningen den 12te hujus, saa at den af saadan Aarsage til i Dag maatte opsettes.

Han afvartede derpaa, saavel Forvalter Haubroe, som og H^r Abraham Bøckmans udgivne Fuldmægtige til dem, som de paa Deres Vegne haver beskricket til Forretningen at blevære, og disse Fuldmægter blive derefter Ligeleedes herudi Forretningen indtagne, lydende, som følger:

Sr Worsøe producerede sin Fuldmagt fra Forvalter Haubroe, saasom:

Formedelst min iværende Svagthed er det mig ikke mueligt i Følge den høye Administrations Commissions Foranstaltning og H^r Ober Inspecteur Fabricii Ordre til mig af Gaars Dato, selv at blevære Besigtelses og Taxations Forretningen over Fritzøe Saug-Brug med tilhørende Bygninger og Pertinentier, som i ovennævnte Ordre er benevnt, ej heller kand min Fuldmægtig for daglig løbende Forretninger være tilstæde; hvorfore ieg herved Constituerer Sr Peter Flor Worsøe, som desuden er andtagen at føre Penne ved denne Forretningen og conjunctive med H^r Revisor Branth at foretage og fuldføre den anbefalede Bersigtelses og Taxations Forretning, som i Dag skal begyndes over Fritzøe Saug Brug & A, Da alt hvad Han med denne Forretning i saa Maader forrette og underskriver skal være ligesaa fuldkommen, som om ieg havde været tilstæde. Ey Paativlende, Han jo observerer alle Ting paa det nøyeste til Grevskabets Beste, og det saa paalidelig, som Han det, om forlanges, med Eed kan og vil bekræfte. Og maatte denne min Fuldmagt behagelig Forretningen tilføres.

Fritzøe Saug-Brug Den 12te Juny 1776.

N. Haubroe

Ligeledes fremlagde Sr Bøhme den ham af Sr Abraham Bøckman under 27de April 1776 meddeelte Fuldmagt, af Indhold, nemlig:

Pro Memoria!

Da velædle H^r Ober Inspecteur Fabricius under Dato 10de hujus har communiceret mig, at nestkommande Mandag den 6te May og følgende Dage bliver Besigtelses og Taxations Forretningen foretagen ved Fritzøe Jern-Værke og Sauge-Bruger, over Bygninger og Materialier etc., til den Ende vilde de behage i min Fraværelse at være dermed tilstæde og observere mine Tarv, samt notere extractiis, hvad der er forrettet.

Laurvigden d. 27de April 1776.

Abraham Bøckman

Til Monsieur Ulrich Bøhme i Laurvigden.

Hvorefter, samt i Tilfælde og Følge indtagne Ordres og Fuldmagter Forretningen under nøyeste Besigtelse, Beskrivelse og Taxation af samtlige her er foretaget og fuldført, saasom:

Faris Hoved Dam, anlagt for Faris Vandet, hvorfra Saavel Fritzøe Jern-Værk og Qværne-Brug, som og Fritzøe Sauge-Brug har det fornødne Vand til Driften. Bygt og bleven færdig 1765.

Denne Damm befandtes i alt af Længde fra Østre til vestre Ende 203 $\frac{1}{2}$ Alen, samt Højde for til fra Midten 10 Alen, til begge Enden 1 $\frac{1}{2}$ Alen, og ellers bestaaer af følgende Bygning og Indretning, nemlig:

1. Et Byst-Værk af Eege-Tømmer, fra Grunden af opført, langt 66 $\frac{1}{2}$ Alen, bredt 16 $\frac{1}{2}$ Al. Og høyt for til 10 Al. og nedentil 8 Al., hvorudi 4te Under Grund Løb, og 5 Over Løb, alle indklædte i Bonden med Eege- og paa Siiderne med Furre-Planker, samt forseete, nemlig Grund-Løbene med 12- og Over Løbene med 9 Sluser, saa at 2de af Overløbene ey haver nogen Sluser. Dette Byst-Værk er tilligge skiet fortil dobbelt med Furre Planker, samt tækket oven paa med 4te Længder Furre Bord høvede og tiærede, alleene Tiæren var nu nesten aftæret, saa at sammen med første der med paa nye vil andstryges, Ligesom og Sluserne og Tækningen her og der saaes lidet Brøstfældige.

2. Paa østre Siide af dette Byst Værk, Een Fly, opsadt af hugen Graaestens Muur, hvortil ned lagt i Sequent, at Længde 67 Alen og Breddede ved Østre Ende 2 $\frac{1}{2}$ Alen og imod Bystet 8 Al., samt Højde ved Bystet 8 til 9 Alen, og til .de over Jorden 1 $\frac{1}{2}$ Al. saavidt, som er til Syne. Udi hvilken Fly i Grunden er Slyng-Værk den heele Længde igiennem for Bystet, ligeledes af Eege Tømmer, og skiet med Furre Planker, hvorpaa Muuren er andlagt.

3. Paa vestre Side af Byst Værket ligesaa en Fly opsadt af Muur med hugen Graasteen for til i Sequement nedlagt, af Længde 70 Al. Breddede i vestre Ende 5 al. og imod Bystet 8 al. samt Højde ved Bystet 8 til 9 Alen og i Enden Een og $\frac{1}{2}$ Alen over Jorden, saavidt som var tilsyne. Udi hvilken Fly i Grunden er Slyng Værk den heele Længde igiennem fra Bystet, ligeledes af Eege-Tømmer, og skiet med Furre-Planker, hvorpaa Muuren er andlagt.

4. 2de Stødnings Muure af Graasteen opsadt, imod Bystet, den Eene paa Vestre og den Anden paa østre Siide af Elven, Lang Hver 55 Al. breed ved Bystet, hvor den i fornævnte Fly-Muure ere

indførte, hver 10 Al., og med nederste Ender 5 Alen, samt Højde ved Brystet 5 Al. og ved Enderne $2\frac{1}{2}$ Alen.

Og vare disse Stødnings Muure, saavel som begge Fløylene tillige og Tø...sade, saa og med samt Brystet forsynede med sine smaae Række-Værke for at udholde Creature og Heste fra at gaae derover, hvoraf de 3de ere noget gamle, af Længde 70 Al. og de 2de af nye opsadt, lange til sammen 52 Al.

Nota De 2de Vinkler imellem Fløylene og Stødnings-Muurene paa begge Sider af Dammen befandtes vel nestleden Høst og Vaar, efter Saug-Folkens Forklaring, at være fyldte med Steen og Jord, men da samme saaes temmelig sammensunket, saa nogle Huller viiste sig her og der, saa vil disse Mangler med vilddere Fyldning efter Fornødenhed afhjælpes.

2^{det}

Rende-eller Mølle-Dammen, som inddæmmer det fra Faris- eller Hoved-Dammen kommende Udlob, hvor med Jern Værket, Saug- og Qværne Bruget i dets Drift bliver befordret, med tilhørende Render, saasom:

1. Selve Dammen. Denne befandtes opsadt af Furre Tømmer og tækket med Dito Bord, samt skiet fortil med Furre Planker, hvortil paa østre Ende et Bøll-Værk ligeledes af Furre-Tømmer og Dito Bord opsadt og tækket, langt 80 Al. bredt, paa nederste Ende $4\frac{1}{2}$ Al. og paa øverste Ende 2 Al., fyldt med Steen, samt høyt i Nederste Ende paa Overløbet 4 Al., og udi øverste Ende, saavidt som kan sees oven Jorden $1\frac{1}{2}$ Alen. Item udi vestre Ende et Rende-Hoved af Tømmer, Bord og Planker af Furre, ligeledes opsadt, tækket og klædt, af Længde 21 Al., Bredde 13 Al. og Højde fra Overløbet 3 Al. og var desuden Over Løbet imellem fornevnte Bøll-Værk og Rende-Hoved af Længde 26 Alen, fortil 10 Al. og neden til 7 Al.

Nota Denne Dam, som tillige fandtes forsynet med et skiel og tækket Bøll-Værk paa Vestre Siide fra Rende-Hovedet, af Længde 50 Al., Bredde $2\frac{1}{2}$ Al. og Højde med Dammens Over-Løb befindes udi alt meget gammel og brøstfældig, som der fore med første af nye vil opbygges.

Da mand saavidt havde avanceret, og den største Deel af Renderne tillige var opmaalet, var Dagen til Ende løben, saa at Forretningens vilddere Befordring til i Morgen opsættes.

P. . Branth P. F. Worsøe U. E. Bøhm

Johan Macholt J. Bierchholm Ole Iversen Singdal Jestsen Halvor Anderson

Continuation Fredagen den 14de Juny af samtlige de Committerede i Overværelse af Sr Bohme paa Herr Abraham Bøckmans Vegne.

2. Een Hoved Rende, udgaaet fra fornevnte Mølle-Dam, og strækker sig til smaae Sluserne, hvor Fritze Mars-Ovne og ved liggende Hamre bekommer det fornødne Vand, af Længde 198 $\frac{1}{2}$ Alen, Bredde i Bonden $10\frac{1}{2}$ Al. og Højde $2\frac{1}{2}$ Al. undersødt med tømrede Bøll-Værker, og ellers forfærdiget af Strøe, Fod-Stykker, Opstandere, Over-Sviller, Baand- og Planker, alt af Furre. I hvilken Rende er afdeelt et Løb til Saug-Tømmers Ned-Slipning fra Faris til Saugene, bestaaende af en Grund Svile i Hoved-Renden, samt Opstandere af Furre-Planker, som i denne og den øvre Lang Svile er befæstet, og ellers aaben klædt med Bord af Furre – Ligesom og samme var forsynet i alt med 5 Sluser ved Indløbet fra Mølle-Dammen, item med en liden fast spigret Gange Broe af 3 til 4 Favne Plankers Bredde paa omtrent 100 Alens Længde.

3. Een Dito Rende, som udgaar af, og en sammeføyet med nest foranførte Rende, fra smaae Sluserne af, stræckende sig til Tømmer-kastet, eller til Deeelings Renderne, af Længde 360 ½ Al. Brede i Bonden 7 ½ Al. og Høyde 2 ¼ Al. under sadte strax uden for smaae Sluserne med 3de fra Grunden af opførte Steen Pilarer, Hver lang 8 Al., bred 4 Al. og Høy 3 ½ Al., og den anden for den heele Længde igiennem med Buckler og Bindings Værk, undtagen et gammelt af Tømmer opsadt Boll-Værk, strax ovenfor Fritzøe liden Hamers Kullehuus, saa og 3de Steen-Karr, staaende udi Elven tvert oven fra Fritzøe gamle Hamers Kullehuus, hvorpaa eendeel af fornevnte Buckler ere fæstede. I hvilken Rende er afdelt et Løb til Tømmerefs Nedsliiping af lige Indretning med det, som i Hoved Renden er beskrevet – og var samme ellers forfærdiget af Strøe, Fod-Stykker, Vinkel Render, Opstandere, Over-Sviller, Baand og Planker, alt af Furre, samt forsynet med 3de Sluser og et lidet Tække af Bord ved fornevnte smaae Sluse, Ligesom og i denne og nest før anførte Rende befandtes 3 store og een liden Bond-Luge, beslagne med Hengsler, Een Bøyle og 3de Kroger af smidet Jern.

Ad Notam Foranførte Hoved Rende fra Mellem Dammen 198 ½ Al. Lang, befandtes vel temmelig brøstfærdig, men kan dog endnu til nogen Tiids Brug hjælpes med Reparation. Derimod saaes de første 115 Alen af den anden Hoved Rende fra smaae Sluserne, at være saa aldeles forfalden og brøstfærdig, at samme ick med Flickerie er at hjælpe til nogen betydelig Nytte, og derfor med første af nye vil bekostes. Men den øvrige Deel af sidstnevnte Rende 245 ½ Al. er i Aaret 1774 af nye opsadt, og altsaa i god Stand.

4. Eet Steen Karr bygt paa og ved det underste af de under den anden Rende beskrevne 3de Steen-Karr, af Længde 45 Al. i alt, Brede i den østre Ende 2 ½ Al. og i Vestre Ende 3 ½ Al., samt Høyde omtrent 5 Al., bestaaende af Furre Bygningss Tømmer, fyldt med Steen og allerede skiet for til med Furre vrage Bord til Beskyttelse for Rendens Sten-Kamre, at samme ick af Elven skal blive under skaarne.

5. Et Tømmer Kast ved Enden af Tømmer-Løbet, hvor samme og med en Lem er forsynet, beslaget, med 2de Hengsler og 3de Jern-Baand; Bemelte Kast hviler paa Udbygninger fra Steen-Karret under Renden, og i Bonden er belagt med Furre Bygningss-Tømmer, langt 15 Al. og bredt 3 til 4 Al. Til Hvilket Tømmer-Kast, hvor det fra Faris nedbragte Saug-Tømmer udfalder, befindes i Grunden andlagt paa Tømmer Underlagger een Vand-Broe, hvorpaa Tømmereft med samt Vandet nedstøder fra Kastet, af Længde 43 Al. og Brede 18 Al. af godt Furre Bygningss Tømmer forfærdiget, saa er og til dette Kast eller Tømmerefs Opkiørsel derfra bygt 2de Kiøre Broer, den een opgaaende paa Væften til enkelte Saugen N° 1, og den Anden andlagt under Saug-Renden og derfra opført paa Væften til Tvilling Saugen N° 6 og 7, af Længde den ved første Stæd 60 Alen og den ved sidste Stæd 55 Al., samt Begge af Brede 6 Al. Hver for sig, undersødt med smaae Boll-Værker og ellers laast[?] af Furre Bygningss Tømmer, samt Kiølvninger af Furre Vrag-Tømmer.

Fritzøe Syv Sauger, af Bygninger, Indretninger og videre Tilbehør, saasom:
3^{die}

N° 1

1. Enkelt Saugen, bestaaende af een Underbygning af Vært Furre Bygningss Tømmer, 14 Stocker høy, lang 23 Alen og bred 9 Alen, item Een derpaa sadt Over Bygning af Bindings Værk paa behørige Stæder med Bord Indklæd, og ellers tæcket med Bord, forsynet med Gulv, af Længde 23 Al. og Brede 9 Al. med Underbygningen, samt Høyde 3 ¾ Al. Til hvilken Saug og dens Drift

2. Tvilling Saugen, No 2 og 3, bestaaende af en Under-Bygning, sammenlæftet af svært Furre Bygnings Tømmer, 14 Støker høj, samt lang 23 Al. og breed 14 1/2 Al. Item Een derpaa sadt Over-Bygning med Gulv af Bindings Værk, indklæd paa Siiderne med Bord efter Fornødenhed, og

Nota Denne Saug, fornemmelig af Under Bygning og Tag befindes aldeles brøstfældig, og for det meste af nye vil bekostes, ligesom og Bord-Lægget, Vælten og Rønderne til deels paa trænger at repareres.

d. Een Skorsteen opsat paa Saugen og med Pibe over Taget forsynet, hvorudi indmuret 2de Boll-Jern og Een Stotte samt 2de Plader af støbt Jern, og var desuden, ved denne Sausg nordre Ende til bygt et lidet Udskeur af Bindings Værk og Bord til Be Leylighed, naar extra-ordinair Langt Tømmer bliver skaaret, af Længde 5 Alen, Bredde 4 Al. og Højde 3 Al.

c. Et Bord-Læg, langt 20 Al. og bredt 10 Al. Lagt i Grunden paa Boll-Værker, som tillige med Bord-Lægget af Furre Bygnings- og Vrag Sauge-Tømmer er forfærdiget.

b. Een Tømmer-Vælt paa østre Siide bygt af Furre Vrag Tømmer, og ellers lagt oven paa med Stø af Furre Bygnings Tømmer samt Furre Planker skaarne af Vrag Sauge-Tømmer, Lang 46 Al., breed 9[?] Al. og Høj 5 Alen. Ved hvis Ende er bygt een liden Kiørsel-Broe paa søndre Siide af Vrag-Saug-Tømmer og Furre Bygnings Tømmer.

a. Een Vand-Rende, som udgaar af forbeskrevne ovenfor Tømmer-Kastet er forsynet, hvilken Rende strækker sig fra Deelings Rønderne til Saugen og er af Længde 60 Al., Bredde 1 1/2 Al. og Høj 1 1/2 Alen, undersøgt i øverste Ende med tømrede Kaer og nedre Part med Buckar af Bindings Værk, samt ellers forfærdiget af Stø, Fod-Stykker, Stolper, Kapper og Planker. Fra hvilken Rende under Sauge-Bygningen gaaer 2 Rønder, Den Ene paa Sauge-Hiulet som kaldes Styrt-Rende, og den Anden Paa Adtløb-Kallen, forsynet med een Selv-Dæne[?] beslaget med en Ring, een Bøyle og en Krampe samt een Adtløb-Vægt med et lidet Hare Lænke og var ellers til Kam-Hiulet een Vikar-Aas, een Vike-Kierring, liggende i 2de Vidder-Aas Knaager af Træ, og Een Skuver-Støtte, alt beslaget med Een Ring og 8te Sponse-Kramper.

Fremdeles var til denne Saug, nemlig:

beslaget Læstings Støtte var andsatt til Stykke og Hiulets Gang.

forseet, og nedentil paa Krum-Tap-Stocken, hvor tilligge Een med 4re Læstings Kramper indfattet oven til udi Grin-Dockerne, hvilke med 6 Docke-Ringer og Een Dode-Vagle var Underbygning. Nok een Kuur-Stang, beslaget med 3de Jern-Ringer samt 8te Sponse-Kramper, Tap, liggende i 2de Underlag af Bøg, nedfældede udi 2de Hiul Dyhner og Furre, befæstede i sin paa behørig Hiul-Stok med 6 sandede Jern-Ringer og ellers forseet med Een Krum- og Een Blade-Grinen eller Sausg's Drift var et Vand-Hiul af 1 5/8 Alens Højde og Bredde 2 1/6 Alen, indsat en Adt-Løbs-Trosse, som paa bemeldte Kall og Kam-Hiul har sit Af- og Paa-Løb, ligesom og til og Bøsse, samt Froe-Kiste og Dito Pig af smedet Jern og tilligge beslaget med 3de Ringer, hvortil hørende Rull beslaget med 4re har sit Af- og Paaløb, ligelædes var een Adtløb-Kall, med Tap indlagt udi 2de Underlagget af Furre. ligesom og dette Hiul med 2de smedede Skyvene[?] er og Stocken med 4re Ringer, 2de Tapper udi 2de Bøsser, alt af smedet Jern, som tildeels Staalet, nok et Kam-Hiul, sadt paa sin Stok af Furre, beslaget nemlig Hiulet med 1 Gang Kam-Hiul-Jern, forefandt derudi indsat: Een Sauge-Grin med tilhørende Sauge Hengsler og 2de Skiære Bænker,

tæket med Tagsteen paa Lægter, af Længde og Bredde med Underbygning og ellers af Højde 3 ¼ Al. til hvis dobbelte Gang og Drift fandtes udi selve Bygningen følgende Sæg-Indretninger, saasom: 2de Sæg-Griner med tilhørende 2de Sæg Blade og 4te Sæg Hengsler, Stolper, 2de Slæde Gange med med 2de Vogne hvortil fornødne Skiver og Nagler og 4te Skiare-Bænker, 2de kam-Hiul paa sine Stokke af Furre, beslagne med 2de Gang kam-Hiul-Jern, 8te Ringer, 4 Tapper udi 4te Bøsser, alt af smedet Jern, som og tildeels staalsadte, indlagde udi 4te Underlagger af Furre Ligesom og disse Hiul med 4te sandede Skyvere ere forseet – item 2de Jern-Trosser, som paa kam-Hiul-Stokene og dertil hørende Rulle eller Bomme, beslagen med 8te Ringer har sit Af- og Paa-Løb, nok 2de Adtløb kalle med Tapper og Bøsser, samt Froe Kiste og Dito Pigger af smedet Jern, beslagne tillige med 6 Ringer hvortil 2de Adt Løbs Jern-Trossen, som paa bemelte kalle og kam-Hiule har sit Af- og Paa-Løb, item 2de Vand Hiule, Hver af 1 5/6 Alens Højde og 2 1/6 Alens Bredde, sadte paa behørig 2de Hiul Stoker som vare beslagne med 12 Jern-Ringer og ellers forseet med 2de Blade og 2de Krum-Tapper, liggende i 4te Underlaggen af Bøeg, nedfældede udi 42 Hiul Dyhner af Furre, befæstede udi sine Underbygninger. Nok 2de Kuur-Stænger, beslagne med 6 Jern-Ringer og 16 Sponse-Kramper, indfattede oven til udi Griln-Dokene, som med 12 Døke-Ringer og 2de Døke-Nagler, vare forsynede, og neden til paa Krum-Tap-Vokene, hvor tillige 2de med 8te Læstings-Kramper beslagene Læstings-Støtter vare til Stødning for Hiulenes Gang. Nok 2de Vikne Aaser og hvis dertil hører med fornødne Beslag.

Fremdeeles var og til denne Tvilling Sæg:

a. Een Vand-Rende, som udgaar og tager sit Vand af den forhen beskrevne Unden Hoved Rende hvor den og med een Sluse er forsynet, strækkende sig til det Stæd, hvor Vandet med et Skillerum byttes til de 2de Sæger, af Længde 60 Al., Bredde 9 Al. og Højde 1 ½ Al. under sadt deels med Bucker og deels med Boll-Værker, samt ellers af Strøe, Fod Styker, Vinkel-Render, Stolper, Kaaben og Planke, i alt af Furre, forfærdiget. Dog hører kun den halve Bredde af denne Rende til Brugene No 2 og 3, men den anden halve Bredde til Sægene No 4 og 5.

Da saavidt med Forretningen var avanceret, var Dagen dermed forløben, thi beroer med Fortsættelsen til i Morgen.

P. C. Branth P. F. Worsøe U. E. Bøhm

Johan Macholt J. Bierchholm Ole Iversen Singdal Jestsen Halvor Anderson

Continuation Løverdagen d. 15de Juny af samtlige Committerede, udi Overværelse af Sⁱ Bøhme paa Hⁱ Abraham Bøckmans Vegne.

b. Udi nederste Deel af sidstnevnte Rende befindes Een Afdeeling, som udi 2de mindre Render b..... Vandet til disse 2de Sæger, med samt Tvilling-Sægen No 4 og 5, af Længde 20 Alen, Bredde 5 Alen og højde 1 ½ Alen, undersadt med Boll-Værk, og ellers af Strøe, Fod-Styker, Vinkel-Render, Stolper, Kaaber og Planke, alt af Furre, forfærdiget. I hvilken Rende atter er en Bytte, som deeler Vandet til bemelte Sæger No 2 og 3, i 2de mindre Render, strækkende sig fra Bøyningen eller knæet til Sæg-Veggen af Længde 19 Alen, Bredde hver for sig 1 ¾ Alen og Højde ligesaa omtrent 1 ¾ Al. sadt paa Boll-Værker og ellers forfærdiget af samme Slags Materialer, som nok før er benevnt. For enhver af sidst melte 2de Render udgaar vilidere til Sægene No 2 og 3, 2de Styrt Render til de 2de Vand-Hiuler og 2de Adtløbs-Render

til Adtløb Kallen, stræckende sig under Bygningen og paa samme er beliggende, forsynende med 2de Selv Dæmmers, beslagne med 2de Ringer, 2de Bøyle og 2de Kremper, samt 2de Adtløbs Vægter, hvor af den Ene til N° 2 med Jern Lænker er forseet, men til den anden er et Træe.

c. Een dobbelt Tømmer-Vælte paa vestre Siide af Bygningen, hvis Underbygning bestaar af Bøll-Værker, fra Grunden af, opsatte, og hvis Over-Bygning er lagt af Furre Bygnings-Tømmer paa bemelte Bøll-Værker, af Længde 52 Alen, Bredde 14 ½ Al. og Højde fra 2 til 10 Alen.

d. Eet Bord-Lægd, Langt 42 Alen og bredt 32 Al. Lagt i Grunden paa Bøll-Værker af 2 til 3 Alens Højde Som tillige med Broe-Lægget af Granne og Furre Bygnings Tømmer, samt Furre Vrag Sæg Tømmer er forfærdiget. Nok i disse 2de Sægers Over Bygning

e. 2de Skorsteene med Piber over Taget, hvorudi indmuret 4 Bøll-Jern, 2de Støtter og 2de Plader af støbt Jern.

3. Tvilling Sægen N° 4 og 5 af Under og Over Bygning, samt Længde, Bredde og Højde, ligesom Tvilling Sægen N° 2 og 3, som af Indretningen til dets Gang og Drift og hvis dertil hører, i alle Deele, ligesom med N° 2 og 3 er specificeret og forklaret, undtagen de 2de Adtløbs Vægter ick med noget Lænke er forsynet.

Hvortil videre

a. Een Vand-Rende, som udgaar og tager sit Vand af den forhen beskrevne Anden Hoved-Rende, hvor den og med een Sluse er forsynet, stræckende sig til det Stæd, hvor Vandet med et Skillerum byttes til denne og nest forhen beskrevne Tvilling-Sæg af Længde 60 Al., Samt Bredde, Højde og øvrige Bygning, efter Beskrivelsen med N° 2 og 3, hvor tillige forklares, at den halve Bredde af Vand-Renden til disse Sæger N° 4 og 5 henhører.

b. Udi nederste Deel af den Rende befindes Een Afdeeling, som udi 2de mindre Render bytter Vandet til de 2de Sæger N° 2 og 3, samt 4 og 5, hvoraf den som hører til 4 og 5 holder 24 Alens Længde, 4 ½ Alens Bredde og 1 ½ Alens Højde. I hvilken Rende atter er een Bytte, som deeler Vandet til N° 4 og 5, i 2de mindre Render, hver 24 ½ Alen lang, 1 ½ Alen bred og omtrent 1 Alen høj, i alt sadt paa Bøll-Værker og forfærdiget, ligesom de der ved N° 2 og 3 ere beskrevne. Fra Enhver af sidstnevnte 2de Render udgaar videre til Sægene N° 4 og 5 2de Styr-Render til Vand-Huile og 2de Adtløbs Render til Adtløbs Kallene, sadt, bygt og forseete ligesom de 4te D^o Render uder N° 2 og 3, undtagen at Adtløbs Vægterne ey er noget Lænke, som og forhen er nevnet.

c. Een dobbelt Tømmer-Vælte paa vestre Siide af Bygningen, undersadt med Bucken paa Grund-Bøll-Værker, som tillige med den derpaa lagde Vælte er forfærdiget af Furre og Granne Bygnings Tømmer, Lang 44 Al., Bredde i nederste Kandt ved Sægen 13 ½ Alen, og i den yderste Dito verd Kiøre Broen 17 Alen, samt høy fra 5 til 9 Alen.

d. Et Bord-Lægd, undersadt med Bøll-Værker af Furre Vrag-Sæg-Tømmer, samt ellers der paa Lagt af Furre og Granne Bygnings Tømmer, i alt Lang 25 Al. og Breed 30 Al.

Nok i disse 2de Sangers Overbygning

- e. 2de Skorsteene med Piber over Taget, samt ellers 4te Boli-Jern, 2de Støtter og 2de Planker af støbt Jern, som derudi ere indsadte.

Nota Disse 2de Tvilling Sanger af Bygninger, Indretninger og det vilde, som dertil hører findes udi Aaret 1768 af nye at være oprettet og bekostet, saa t samme nærværende Tiid er i god Stand, undtagen paa Bord-Læggerne, Tømmer Væltene, Vogne og Slæde-Gange, sees nogle Brøstfældigheder, som vil repæres.

4. Tvilling-Saugen, N° 6 og 7, denne findes af Under- og Over-Bygning, samt Længde, Bredde og Højde, Item udi sine Indretninger, som til dets Gang og Drift henhører udi alt, ligesom Tvilling-Saugene N° 2 og 3 efter den allerede deover giorde Beskrivelses Indhold, undtagen at begge Adtløbs Vægterne her med N° 6 og 7 med Lænker ere forsynet og at Saug Taget er lagt Hvortil Bord uden Tagsten, vilde, saasom:

- a. Een Vand-Rende, udgaaer fra forhen anførte Anden Hoved-Rende, og derudi med een Sluse er forsynet, strækkende sig fra Deele-Rendernes Øverste Ende til det Stæd, hvor Een Bytter deeler Vandet i 2de mindre Render til Saugen, Lang 36 ½ al. bred, 4 til 5 al. og høj 1 ½ Alen, undersadt med Furre Boli-Værker og ellers af Strø, Fod-Stykker, Vinkel-Render, Støper, Kaaber og Planker, alt af Furre forfærdiget.

- b. Udi nederste Deel af sidstnevnte Rende findes een Afdeeling, som udi 2de mindre Render Bytter Vandet til bemelte N° 6 og 7, strækkende sig begge fra fornevnte Bytters Spidse til Saug-Væggen af Længde Hver for sig 24 Al. Bredde 1 ½ og omtrent 1 Alens Højde, i alt sadt paa Boli-Værker og forfærdiget, ligesom de der med N° 2 og 3 ere beskrevne, fra Enhver af sidstmelte 2de Render udgaaer vilde 2de Styrt Render til de 2de Vand-Hjul og 2de Adtløbs til de 2de Adtløbs Kalle, sadte, bygte, og forseete, ligesom de 4te dito Render ved Saugen N° 2 og 3, undtagen at her ere 2de Lænker til Adtløbs-Vægterne.

- c. Een dobbelt Tømmer-Vælte paa østre Siide af Bygningen, undersadt med Boli-Værker, som tillige med selve Vælten, som derpaa er lagt, i alt bestaaer af Furre Bygning- og Furre Vrag Saug-Tømmer, langt 40 Al. og bred paa underste Kant ved Saugen 12 Al. samt i yderste Kant til Renden 25 Al., samt høj med Sangers Underbygning.

- d. Et Bord-Lægd paa søndre og vestre Siide af Saugen udi een dobbelt Vinkel, undersadt med Boli-Værker i Gunden, og ellers lagt af Furre Bygning- Tømmer og Furre Vrag Saug-Tømmer, heelt og i Kløvninger, ligesom og Boli-Værket af Vrag-Saug-Tømmer af Furre er bestaaende, i alt lang 70 Al. og bred fra 6 til 10 Alen.

- e. 2de Skorsteene med Piber over Taget i bemelte Sangers Over-Bygning, opsadte, hvorudi er indsat 4 Boli-Jern, 2de Støtter, 2de Plader af støbt Jern, ligesom og samme Skorsteene med 4te smedede Forbindings Jern og dertil hørende Splindter ere forsynet.

Nok

Til samtlige forbenævnte Sanger følgende Pertinentier:

- f. Hoved Kiøre-Broen til Saugernes Tømmer-Kørsel stræckende sig op fra Jern-Værks Elvens østre Siide i Kandt og Høyde med Saug-Væltterne ned ad til den lille Kiøre-Broe, som opgaar paa Væltten til enkelt Saugen, undersøgt med Boll-Værker og lagt af dobbelt Bredder efter 2de Længder af Saug Tømmer, i alt bestaaende af Furre Vrage Saug og godt Furre Bygnings-Tømmer, af Længde 220 Alen fra Ende til Ende, Bredder 10 Alen og Høyde af mitterste Deel med Væltternes, og ellers paa begge Enden affaldende til Grunden.
- g. 2de Tver-Broeer stræckende sig paa søndre Siide af forneunte Hoved Broe fra den med Tømmer planerede Tømmer-Vey og paa den nordre Siide af dets Hoved Broe ned at ved Tvilling Saugen N° 6 og 7, Begge undersøgte med Graaesteens Muur, som lige imod hinanden tillige er opsat under Hoved Broen paa den Kandt, hvilken Muur i alt udgjør 98 Alens Længde, og er tillige af Høyde paa Midten fra Grunden over Jorden 4 Alen og til begge Enden aftagende til 1 Alen, samt af Tykkelse 3 Alen i Grunden af mitterste Deel, og ellers derfra oven til omtrent fra 1 til 1 ½ Alen. Bemelte Broe paa søndre Siide er og lagt af Furre Vrage Saug-Tømmer, i Længden 30 Alen, men den nordre Broe fandtes casset og ansees ei fornøden videre at bekostes.
- Viidre kunde i Dag med Forretningen Ey fortæres, da Aftenen var for Haanden; thi beroer dens viidre Foretagelse til nest kommende Mandag.
- P. C. Branth P. F. Worsøe U. E. Bøhm
Johan Macholt J. Bierchholm Ole Iversen Singdal Jestsen Halvor Anderson
- Paafølgende Mandag den 17de Juny blev Forretningen viidre fortsat af samtlige de Committerede udi Bievær af St Bøhme paa H^t Abraham Bøckmans Vegne.
- h. Een Planering paa Tømmer Pladserne, hvor ved samme er jenvet og gjort beqvemere saavel til Tømmer-Kørselen til og fra Stæderne, som og til at forekomme Tømmerets Slæbning i Sanden og den deraf forhen flydende Sand-Hugning, Hvilken Planering er af Længde 94 Al. og Bredder 140 Al. samt er lagt eller bestaar af Granne- og Furre-Vrage-Saug-Tømmer.
- i. Et Bolværk paa østre Siide af Jern-Værks Elven, stræckende sig fra dend store Kiøre Broes vestre Ende og ned til Dippelen af Længde 110 Alen og Høyde 2 ½ Alen, samt Bredder 5 Alen – opsat af Furre Bygnings Tømmer. Dette Boll Værk befindes nu saa aldeles raadent og udueligt, at samme ick med nogen Reparation er at hielpe, men af nye vil opbygges.
- Nota Det yderste Boll-Værk paa forneunte Siide af Jern-Værks-Elven, som ligeledes er opsat af Furre Bygnings Tømmer, befindes af den stoere Vand-Flod-1773 in Novembri undersøkaaren og overfalden, samt desuden over Vandet og paa den nordre Ende gammelt brystfældigt og for endeel ganske borttaget, saa at samme med Hoved Reparation vil i stand settes, hvorpaa allerede er gjort Begyndelse.
- j. Et Planke-Værk, som indhængner Saugerne og Tømmer-Pladserne, stræckende sig fra den aldmindelige Kiøre Vey under Saug-Renderne, ned til Broen over Saug-Elven og viidre derfra, men ey bemelte Broes Ræcke-Værk søndre Ende til Hoene-Fogdens Huus, som

- udgiør i alt 330 Alens Længde, nok et Planke Værk paa vestre Siide af Saugen paa Pynthen af Elve-Backen i en Vinkel til Tvilling Saugen N° 6 og 7og vilde derfra til Fritzøe Proviant Haves Hiørne i alt udgiørende 90 Alen, hvilke Plancke Værker ere opsatte af Stolper, Recker og Bord, samt forsynede 8te halve Kiøre og 2de Enkelte Gange-Porte, hvilke ere beslagne med forødnne Hengsler, samt 4re Kramper og 2de Lukte Laaser, og
- k. Een Broe i den aldare Vey over Saug-Elven beliggende vesten fra og strax ved Foralter Gaarden, lagt og befæstet paa 2de Graaesteens Muur, bygt af svært Furre Bygnings Tømmer og gode Vrag Furre-Planke, samt forset paa begge Siider med forødnne Ræcke-Værckere, forfærdiget af Fod-Stykker, stolper, Stræbere, samt Under- og Over-Sviller, alt af Furre Materialier med Rød Farve anstrøgen, Lang 17 Alen og breed 9 Al.
- Muuren under bemelte Broe paa Elvens Søndre Side er af graae Steen opsadt og holder 60 Alens Længde, i alt under og paa begge Siider af Broen Langs med Elven, item af Høyde fra 1 til 2 Alen og Brede fra 2 til 1 Alen tr...rende. Nok Muuren paa Elvens nordre Siide, denne befindes ligesaa opsadt af graae Steen, samt af Længde 70 Al. Høyde 2 ½ og Bredden som Muuren paa den søndre Siide. Forøvnne Broes Recke-Værker var ellers af Længde, nemlig det Vestre 20 Al. og det østre 54 Alen.
- Foruden Hvad som i Dag er besigtiget, opmaalt og beskrevet, som allerede tilført er med vilde Tømmer-Bommer i Lougen, og hvis dertil haver bleven efterseet, befaret og opmaalt Hvormed Dagen altsaa til ende gik; thi berøer Forretningens vilde Foretagelse til i Morgen.
- P. C. Branth P. F. Worsøe U. E. Bøhm
Johan Macholt J. Bierchholm Ole Iversen Singdal Jestsen Halvor Anderson
- Dernest Tiirsdag den 18de Juny ble Forretningen continueret af samtlige de Committerede i Over- varelse af Sr Bøhme pa H^r Abraham Bøchmans Vegne.
- 4^{de}
- Tømmer Bommen i Loug-Elven, beliggende omtrent ¾ Mill fra Laurwigen.
1. Lang-Bommen, stræckende fra Hegdahl-Landet og ned til Grønneberg Øens nordre Ende, i alt af Længde 1 565 Al. bestaaende af 53 Pæle Lang, og 7 Steen-kar af Høyde fra Vandet 1 ½ til 2 Alen, Brede i en Triangel de 2de Siider 12 Alen og den tredie 7 Alen, nok 17 Pæle Lang og 2de Steen-kar, af Høyde og Brede, som forrige, samt Bom-Spiser og Skaeer, sammenhæftede.
 2. Tylter-Bommen, anlagt af Spiser og Slaeer fra Grønneberg-Øen til Unnersboe-Øen, forset med 5 Steen-kar af Høyde fra Vandet fra 1 ½ til 2 Alen, i en Triangel bygt, hvoraf de 2de Siider holder i Bredden 10 Al. og den 3de i Længde 5 Alen. Hvilken Tømmer Bom udi alt udgiør 153 Alen i Længden.
 3. Staae-Bommen, andlagt af Spiser og Slaeer, samt forsynet med 4re Steen-kare, noget mindre end de forrige, nemlig af Høyde fra 1 ½ til 2 Alen i een Triangel, hvoraf hver kandt holder 5 Alen, stræckende sig fra Unnersboe Øen til et Stæd noget ovenfra den søndre Ende af Grønneberg-Øen, og udgiør i alt 188 i Længde.